

Afrikkalainen sikarutto

Aiheuttaja:

- ASF-virus, joka säilyy kuukausia tartuntavaarallisenä sianlihassa ja sianlihatuotteissa. Virusta sisältävä veri on tehokas tartunnan levittäjä.
- Virus on erittäin kestävä. Se voi säilyä noin 11 päivää sian lannassa, 140 päivää saastuneessa lihatuotteessa ja vuosia pakastetussa ruhossa. Ilman seerumia virus tuhoutuu kun pH <3.9 tai >11.5. Seerumissa kestää jopa pH 13,4 seitsemän päivää.
- Virus kuolee 30 min. 60°C.
- Vain sika ja villisika sairastuvat sikaruttoon, eräät villisikalajit voivat kantaa virusta sairastumatta.

Vakavuus:

- **Yksi vakavimmista sikojen tarttuvista taudeista.**
- OIE:n listaama vaarallinen eläintauti.

Esiintyvyys:

- Ei ole tavattu koskaan Suomessa, mutta tautitapauksia on ollut esimerkiksi Balttiassa ja Venäjällä.
- Afrikassa levinnyt laajalle, Euroopassa tauti on hävitetty Espanjasta ja Portugalista 1990-luvulla. Sitä esiintyy endeemisenä Sardiassa ja Madagaskarilla. Georgiassa ja sen lähinaapurimaissa Armeniassa, Azerbaizanissa ja Venäjän eteläosissa tautia on esiintynyt vuodesta 2007 lähtien. Tauti on levinnyt Venäjälle laajoille alueille ihmisten toiminnan ja villisikojen välityksellä ja jäänyt Kaukasukselle ja Tverin alueille endeemiseksi. Tauti on levinnyt edelleen Ukrainan ja Valko-venäjän kautta Balttiaan.
- Balttian tilanne aiheuttaa Suomelle merkittävän tartuntariskin: Viro (2014), Latvia (2014) ja Liettua (2014). Virossa, Latviassa ja Liettuassa on ollut tautitapauksia myös tuotantosikaloissa.
- Tautitapaukset leviävät Euroopassa uusiin maihin: Ukraina (2014), Puola (2014), Moldova (2016), Tsekki (2017), Romania (2018), Unkari (2018), Bulgaria (2018), Belgia (2018), Slovakia (2019), Serbia (2019) ja Kreikka (2020) (8.7.2020 mennessä).

Leviäminen:

- Siat erittävät virusta kaikissa eritteissään. Leviää helposti tartunnan saaneen sian mukana, sianlihan ja sianlihatuotteiden (esim. metvursti), ihmisen, esineiden ja kulkuneuvojen välityksellä. Veren on todettu olevan erittäin tehokas tartunnan levittäjä.
- Villisiat toimivat endeemisillä alueilla viruksen kantajina ja vaeltaessaan vievät tartuntaa lähialueille.

Riskitekijät:

- Kuumentamattoman, lihaa sisältävän ruokajätteen syöttö sioille tai heittäminen luontoon villisikojen ulottuville (levähdyspaikat)
- Leviäminen esim. kuljetusautojen, ajoneuvojen, lannan, tavaroiden, kenkien, vaatteiden, metsästystuliaisien jne. mukana
- Villisikojen metsästys tartunta- alueilla (Kaikki Balttian maat!)

Itämisaika:

- 4-19 vrk. Akuutissa muodossa yleensä 5-7 vrk.

Tautimuodot:

- Kaikki tautimuodot perakuutista (äkillinen kuolema) subkliiniseen (piilevään) ovat mahdollisia.

Oireet:

- Akuutti tautimuoto: korkea kuume (40-42°C), huono ruokahalu, apatia, makailu ja verenpurkaumat iholla (punaisia läikkiä erityisesti korvissa, hännässä, jaloissa ja kinkuissa). Lisäksi sioilla voi esiintyä ruuansulatuskanavan- (oksentelua, ummetusta tai ripulia) tai hengitystiesairauksien oireita (silmä- ja nenävuotoa, hengitysvaikeuksia) sekä neurologisia oireita (kouristelua). Emakoilla abortit ovat tavallisia. Akuutissa muodossa kuolleisuus on korkea ja se tapahtuu yleensä 7-10 vrk:n kuluessa. Perakuutissa muodossa eläin kuolee ilman edeltäviä oireita.
- Subakuutti tautimuoto: samoja oireita kuin akuutissa muodossakin mutta lievempinä. Nuorilla eläimillä kuolleisuus voi olla korkea, vanhemmilla eläimillä se on yleensä matalampi. Eläimet joko kuolevat tai paranevat taudista 3-4 viikossa.
- Piilevä tai krooninen tautimuoto: Viruksen matalan virulenssin omaavat kannat voivat aiheuttaa eläimissä abortteja. Eläimet voivat myös olla oireettomia tai niille voi kehittyä taudin krooninen muoto. Sen oireita ovat ajoittainen kuumeilu, huono ruokahalu, laihtuminen, niveltulehdukset, ja hengitystieoireet, mm. yskä, ripuli ja oksentelu. Iholle voi kehittyä haavaumia tai rupimaisia muutoksia. Joskus oireena voi olla pelkästään räpälöityminen ja laihtuminen.

Epäily:

- Samantyyliisiä oireita voi esiintyä esim. klassisessa sikarutossa, sirkovirustaudissa, PRRS-taudissa, Aujeszkyntaudissa, Glässerin taudissa, sikaruusussa tai myrkytystapauksissa (esim. lantakaasu).

Vastustus:

- Ei hoitoa. Rokotus kielletty EU:n alueella eikä rokotetta tällä hetkellä ole markkinoillakaan.
- Helposti leviävä eläintauti, vastustetaan Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/14 mukaan (mm. kaikki tartunnan saaneen sikalan siat tapetaan ja raadot hävitetään. Tilat pestään ja desinfioidaan. Tilan ympärille muodostetaan väh. 3 km leveäsuojavyöhyke ja 10 km leveä valvontavyöhyke, joilla noudatetaan erityistoimia).